

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З КУРСУ «УПРАВЛІНСЬКИЙ І ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК»**
для студентів 4 курсу заочної форми навчання напрямів підготовки
6.030508 «Фінанси і кредит» та 6.030601 «Менеджмент»

Харків 2015

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з курсу «Управлінський і податковий облік» для студентів 4 курсу заочної форми навчання напрямів підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» та 6.030601 «Менеджмент». – Х. : НТУ «ХПІ», 2015. – 30 с.

Укладачі: І. А. Федоренко,
О. С. Мордовцев

Рецензент

Кафедра фінансів

ВСТУП

Сучасний управлінський облік генерує необхідну інформацію про основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємства не тільки для потреб поточного й оперативного, але й стратегічного управління.

Дисципліна «Управлінський і податковий облік» є складовою частиною загальної системи знань про фінанси підприємства, орієнтованих на посилення інформаційно-аналітичної функції обліку, й важливою ланкою в побудові ринкових відносин. Вона розкриває концептуальні засади збору, систематизації та аналізу інформації з метою формування альтернативних варіантів управлінських рішень.

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з курсу "Управлінський і податковий облік" дозволяють засвоїти теоретичний матеріал курсу і навчити використовувати теоретичні знання з курсу «Управлінський і податковий облік» для ефективного управління підприємством.

Виконання курсової роботи є складовою навчального процесу і передбачає поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення курсу, набуття навичок самостійної роботи з економічною і спеціальною літературою, даними управлінського обліку й фінансової звітності, їх узагальнення і формування на їх основі економічно обґрунтованих управлінських рішень з використанням сучасних інформаційних технологій.

Робота складається з трьох етапів.

1 етап. Теоретична частина. Необхідно самостійно вивчити та описати загальні питання про бюджетування підприємства. Орієнтовна кількість сторінок – 6-10 сторінок курсової роботи.

2 етап. На основі результатів прогнозу і фінансових показників на початок року (вихідні дані) скласти бюджетний план на наступний рік.

3 етап. Виконати аналіз фінансових показників, **зробити висновки (починаючи з таблиці 2.20)** про фінансовий стан підприємства і перспективи його розвитку.

Завдання за варіантами видає викладач. Виконану контрольну роботу представити у надрукованому виді. Роботу, виконану не за своїм варіантом, не перевіряють. Мова роботи – українська.

Захист роботи відбувається тільки при наявності курсової роботи, виконаної за загальними правилами оформлення та з дотриманням вищевикладених умов.

1 . ВИХІДНІ ДАНІ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Завдання до контрольної роботи:

Виробниче підприємство АТ "Комп'ютер-Сервіс" виготовляє і реалізує продукцію - системні блоки комп'ютерів. Необхідно:

Таблиця 1.1 – Прогноз продаж готової продукції

Варіант	Найменування	2016 р.					2017 р.	
		1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за год	1 кв.	2 кв.
1	кількість блоків, шт.	160	200	230	190	780	170	210
	чистий дохід, тис. грн	710	880	1050	860	3500	770	960
2	кількість блоків, шт.	160	200	230	190	780	170	220
	чистий дохід, тис. грн	720	930	1070	880	3600	780	1010
3	кількість блоків, шт.	170	210	240	200	820	180	220
	чистий дохід, тис. грн	740	940	1090	900	3670	810	1020
4	кількість блоків, шт.	150	180	210	180	720	160	190
	чистий дохід, тис. грн	670	830	990	810	3300	720	900
5	кількість блоків, шт.	170	200	240	200	810	180	210
	чистий дохід, тис. грн	740	920	1090	900	3650	800	990
6	кількість блоків, шт.	150	170	190	170	680	160	180
	чистий дохід, тис. грн	630	730	910	750	3020	690	800
7	кількість блоків, шт.	150	190	220	180	740	160	200
	чистий дохід, тис. грн	680	850	1020	800	3350	740	920
8	кількість блоків, шт.	140	180	220	170	710	150	190
	чистий дохід, тис. грн	620	830	1010	800	3260	670	890
9	кількість блоків, шт.	180	220	250	210	860	190	230
	чистий дохід, тис. грн	780	970	1150	950	3850	850	1050
10	кількість блоків, шт.	140	180	210	170	700	150	190
	чистий дохід, тис. грн	630	790	940	770	3130	690	860

Таблиця 1.2 – Актив балансу підприємства на початок року

АКТИВ \ варіанти:	1	2	3	4	5	6
I.Необоротні активи						
Нематеріальні активи:						
- залишкова вартість	42,00	41,50	20,00	8,40	9,00	10,00
- первинна вартість	68,00	58,00	42,00	42,00	45,00	50,00
накопичена амортизація	26,00	16,50	22,00	33,60	36,00	40,00
Основні засоби:						
- залишкова вартість	225,10	175,30	113,50	142,08	184,80	160,00
- первинна вартість	278,90	230,30	192,10	236,80	243,10	266,60
- знос	53,80	55,00	78,60	94,72	58,30	106,60
Усього за розділом 1	267,10	216,80	133,50	150,48	193,80	170,00
II. Оборотні активи						
Запаси:						
виробничі	85,65	93,85	88,20	79,56	75,28	83,23
готова продукція	51,20	68,00	36,00	30,00	39,60	32,40
Розрахунки з дебіторами	87,60	98,30	68,60	90,82	101,00	77,20
Грошові кошти	98,60	110,80	165,30	120,900	100,96	112,80
Усього за розділом 2	323,05	370,95	358,10	321,28	316,84	305,63
БАЛАНС	590,15	587,75	491,60	471,76	510,64	475,63
АКТИВ \ варіанти:	7	8	9	10	11	12
I.Необоротні активи						
Нематеріальні активи:						
- залишкова вартість	8,50	9,00	11,20	17,19	42,00	50,00
- первинна вартість	42,50	45,00	56,00	85,95	97,20	98,60
накопичена амортизація	34,00	36,00	44,80	68,76	55,20	48,60
Основні засоби:						
- залишкова вартість	141,00	147,48	165,18	161,13	108,80	153,10
- первинна вартість	235,00	245,80	275,30	268,58	176,70	221,30
- знос	94,00	98,32	110,12	107,45	67,90	68,20
Усього за розділом 1	149,50	156,48	176,38	178,32	150,80	203,10
II. Оборотні активи						
Запаси:						
виробничі	85,68	81,09	94,86	73,44	89,20	99,50
готова продукція	45,50	39,60	40,70	33,00	54,00	59,40
Розрахунки з дебіторами	68,50	120,10	94,30	86,20	87,50	69,20
Грошові кошти	104,30	105,00	92,30	77,60	129,60	169,50
Усього за розділом 2	303,98	345,79	322,16	270,24	360,30	397,60
БАЛАНС	453,48	502,27	498,54	448,56	511,10	600,70

Таблиця 1.3 – Пасив балансу підприємства на початок року

ПАСИВ\ варіанти:	1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал						
Статутний капітал	56,00	56,00	56,00	56,00	60,00	46,00
Інший додатковий капітал	282,00	280,00	180,00	140,00	176,00	168,00
Нерозподілений прибуток	102,75	98,60	95,10	108,16	100,63	99,50
Усього за розділом 1	440,75	434,60	331,10	304,16	336,63	313,50
IV. Поточні зобов'язання						
Короткострокові кредити	20,00	20,00	40,00	30,00	45,00	40,00
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	111,90	110,30	98,70	120,80	104,31	97,88
Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці	17,50	22,85	21,80	16,80	24,70	24,25
Усього за розділом 4	149,40	153,15	160,50	167,60	174,01	162,13
БАЛАНС	590,15	587,75	491,60	471,76	510,64	475,63
ПАСИВ\ варіанти:	7	8	9	10	11	12
I. Власний капітал						
Статутний капітал	50,00	70,00	50,00	85,00	85,00	85,00
Інший додатковий капітал	150,00	163,00	210,00	120,00	120,00	150,00
Нерозподілений прибуток	81,68	101,00	103,20	100,25	140,30	146,80
Усього за розділом 1	281,68	334,00	363,20	305,25	345,30	381,80
IV. Поточні зобов'язання						
Короткострокові кредити	50,00	50,00	16,00	25,00	20,00	50,00
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	91,60	98,70	94,34	95,40	122,40	141,20
Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці	30,20	19,57	25,00	22,91	23,40	27,70
Усього за розділом 4	171,80	168,27	135,34	143,31	165,80	218,90
БАЛАНС	453,48	502,27	498,54	448,56	511,10	600,70

На початок року на складі зафіксовані запаси (комплектуючі вироби – материнські плати, пам'ять, жорсткі диски, відеоадаптери), які необхідні для збирання системного блоку.

Таблиця 1.4 – Початкові залишки виробничих запасів, тис. грн

Варіанти:	1	2	3	4	5	6
Вартість комплектуючих для виготовлення 1 системного блоку	2,7	2,9	2,8	2,6	2,46	2,72
Загальна сума	85,65	93,85	88,2	79,56	75,28	83,23
Варіанти:	7	8	9	10	11	12
Вартість комплектуючих для виготовлення 1 системного блоку	2,8	2,65	3,1	2,4	2,9	3,1
Загальна сума	85,68	81,09	94,86	73,44	89,2	99,5

На початок року на складі зафіксовані запаси готової продукції:

Таблиця 1.5 – Початкові залишки готової продукції на складі.

Варіанти:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Кількість, шт.	16	20	12	10	12	9	13	12	11	10	15	18
Ціна, тис. грн	3,2	3,4	3	3	3,3	3,6	3,5	3,3	3,7	3,3	3,6	3,3

Таблиця 1.6 – Вартість робіт з виготовлення 1 одиниці продукції, тис. грн

Варіанти	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Вартість	0,3	0,26	0,32	0,33	0,34	0,28	0,32	0,3	0,24	0,28	0,31	0,26

У табл. 1.7 наведений склад прогнозованих загальновиробничих витрат. Оплата електроенергії, амортизація ОС, ремонт та інші витрати є постійними витратам. Витрати на оплату праці та відрахування у ПФ і ФСС розподіляються пропорційно кількості виготовлених системних блоків. У табл. 1.8 Подана річна сума амортизації виробничих основних засобів. У табл. 1.9 наведений склад прогнозованих адміністративних витрат і витрат на збут.

Таблиця 1.7 – Загальновиробничі витрати, тис. грн

Стаття \ варіанти:	1	2	3	4	5	6
Витрати на оплату праці	90	85	76	82	96	51
Відрахування ЄСВ	33	31	28	30	36	19
Оплата електроенергії	10	8	12	14	12	10
Амортизація основних засобів (ОЗ)	6	7	5	6	9	11
Ремонт і обслуговування устаткування	9	8	10	12	14	10
Інші	20	16	30	32	28	29
Усього	168	155	161	176	195	130
Стаття / № варіанта	7	8	9	10	11	12
Витрати на оплату праці	46	50	48	50	88	62
Відрахування у ПФ і ФСС	17	19	18	19	33	23
Оплата електроенергії	13	14	10	15	11	9
Амортизація ОЗ	9	13	10	15	7	8
Ремонт і обслуговування устаткування	12	18	9	8	9	7
Інші	22	23	8	25	14	36
Усього	119	137	103	132	162	145

Таблиця 1.8 – Сума амортизації виробничих ОЗ, тис. грн

Варіанти:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Сума	10	8,8	9,6	12	8	10,4	11,2	7,6	12,4	9,6	8,8	10

Таблиця 1.9 – Склад прогнозованих адміністративних витрат і витрат на збут, тис. грн

Стаття \ варіанти:	1	2	3	4	5	6
Адміністративні витрати						
Зарплата	120	100	100	114	130	105
Відрахування ЄСВ	44	37	37	42	48	39
Послуги Інтернет і зв'язок	10	10	8	12	16	9
Амортизація ОЗ	10	12	10	9	9	8
Амортизація НМА	25	20	18	10	12	8
Комунальні послуги	15	22	20	22	26	16
Відрядження	30	40	40	50	40	30
Оренда офісу	90	80	70	80	75	76
Інші витрати	10	30	30	36	35	30
РАЗОМ	354	351	333	375	391	321

Витрати на збут						
Зарплата	50	52	60	58	66	50
Відрахування ЄСВ	19	19	22	21	24	19
Реклама	30	30	12	12	16	22
Амортизація ОЗ	10	10	8	8	10	12
Відрядження	50	50	50	50	50	50
Витрати на паливо і ГСМ	15	10	12	12	13	8
РАЗОМ	174	171	164	161	179	161
Стаття \ варіанти:	7	8	9	10	11	12
Адміністративні витрати						
Зарплата	96	109	82	110	86	70
Відрахування ЄСВ	36	40	30	41	32	26
Послуги Інтернет і зв'язок	7	8	9	8	8	8
Амортизація ОС	7	8	6	9	9	9
Амортизація НМА	9	7	7	9	9	9
Комунальні послуги	22	21	14	25	14	16
Відрядження	23	22	16	30	22	30
Оренда офісу	70	88	50	84	62	84
Інші витрати	20	33	20	30	21	30
РАЗОМ	290	336	234	346	263	282
Витрати на збут						
Зарплата	48	54	36	60	48	62
Відрахування ЄСВ	18	20	13	22	18	23
Реклама	26	25	24	30	18	30
Амортизація ОС	14	9	9	10	10	10
Відрядження	40	50	40	50	36	50
Витрати на паливо і ГСМ	8	10	13	15	10	15
РАЗОМ	154	168	135	187	140	190

Заплановані капітальні вкладення для придбання основних засобів (ОЗ) і необоротних нематеріальних активів НМА (програмне забезпечення) подані в табл. 1.10:

Таблиця 1.10 – Придбання необоротних активів, тис. грн

Варіанти:		1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
1	ОЗ	20	20	80	20	140
	НМА	20	20	10	30	80
2	ОЗ	20	20	60	20	120
	НМА	20	20	10	10	60
3	ОЗ	10	25	61	15	111
	НМА	10	10	10	10	40
4	ОЗ	10	25	46	10	91
	НМА	10	10	20	10	50
5	ОЗ	20	28	47	11	106
	НМА	25	11	9	8	53
6	ОЗ	10	10	30	10	60
	НМА	10	10	8	9	37
7	ОЗ	11	26	34	13	84
	НМА	13	10	7	10	40
8	ОЗ	20	30	40	20	110
	НМА	20	30	30	10	90

9	ОЗ	10	20	40	30	100
	НМА	10	10	10	40	70
10	ОЗ	15	30	30	15	90
	НМА	15	15	10	10	50
11	ОЗ	12	18	40	24	94
	НМА	10	20	12	36	78
12	ОЗ	10	10	40	30	90
	НМА	5	10	20	20	55

У табл. 1.11 подана решта показників, необхідних для складання річного бюджету підприємства. Показники однакові для всіх варіантів

Таблиця 1.11 – Додаткова інформація.

Показник	Поточний квартал	Наступний квартал
Надходження грошових коштів від покупця	1 і 2 квартали: 85% від загальної суми за квартал 3 і 4 квартали: 80% від загальної суми за квартал	1 і 2 квартали: 15% від загальної суми за попередній квартал 3 і 4 квартали: 20% від загальної суми за попередній квартал
Оплата постачальникам вартості матеріалу	80% від загальної суми за квартал	20% від загальної суми за попередній квартал
Залишки запасів матеріалу на кінець кварталу	20% від загальної кількості запасів наступного кварталу	X
Залишки запасів готової продукції на кінець кварталу	15% від загальної кількості запасів ГП наступного кварталу	X
Виплата заробітної плати	80% від загальної суми за квартал	20% від загальної суми за попередній квартал
Розрахунок ЕСВ для прямої заробітної плати	22% от суммы начислений по заработной плате	X
Податок на прибуток	18% від операційного прибутку	X

Короткострокові кредити в банку погашаються протягом року поквартально рівними частками. Незавершене виробництво на початок і кінець кварталу відсутнє.

2. ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Загальні положення

Стратегічне планування сприяє розвитку підприємства, отриманню стабільного прибутку, успішному виживанню в умовах конкуренції і нестабільності ринку. **Стратегічне планування** - це процес визначення дій, необхідних для досягнення стратегічної мети. Результатом стратегічного планування є довгостроковий план підприємства, розрахований на 10-15 років. Деталізація довгострокового плану здійснюється через бюджетування - процес планування майбутніх операцій підприємства і оформлення його результатів у вигляді системи бюджетів, розрахованих в короткостроковому періоді. Продуктом бюджетування є бюджет. **Бюджет** - це фінансовий план, що охоплює всі напрями діяльності підприємства. Бюджетним періодом звичайно є рік, у межах якого можна виділити періоди (квартал, місяць). Генеральний бюджет включає дві групи бюджетів: *операційні й фінансові*. *Операційні бюджети* - сукупність бюджетів витрат і доходів, забезпечують складання бюджетного звіту про дохід. *Фінансові бюджети* - сукупність бюджетів, що відображують грошові потоки й фінансовий стан підприємства. Виділяють три умови планування:

1. Прогнозування. Від точності прогнозу залежить ефективність подальшого планування. Звичайно прогнозують ті показники, якими підприємство не може управляти повною мірою, наприклад, обсяг продажів, ризики, взаєморозрахунки та ін.

2. Вибір оптимального плану. Пропонується декілька варіантів і на основі інтуїції і професійного досвіду, з них відбирають один з варіантів бюджету.

3. Контроль фінансового плану. В міру його виконання фактичні показники порівнюють з плановими, після чого проводять необхідні коректування.

Відправним пунктом при складанні бюджетного плану є **бюджет продажів** – операційний бюджет, який містить інформацію про запланований обсяг продажів, ціну і очікуваний дохід від продажу готової продукції. Звичайно при складанні бюджету продажів використовують результати прогнозу.

Таким чином, ми виходимо з того, що дохід від продажів буде отриманий в повному обсязі, і визначаємо витрати, необхідні для досягнення такого результату. На рис. 2.1 показана послідовність складання і взаємозв'язок бюджетів підприємства.

2.2. Основні етапи виконання роботи

Бюджет продажу. Цей бюджет складають на підставі результатів прогнозу продажів. Для прогнозування майбутніх обсягів продажів застосовується комплексний підхід, який включає попередній досвід дослідження ринку, статистичну інформацію і прогнози фахівців про економічний розвиток певної галузі і економіки в цілому, перспективах цінової політики. Часто використовують методи математичної статистики і економетрії.

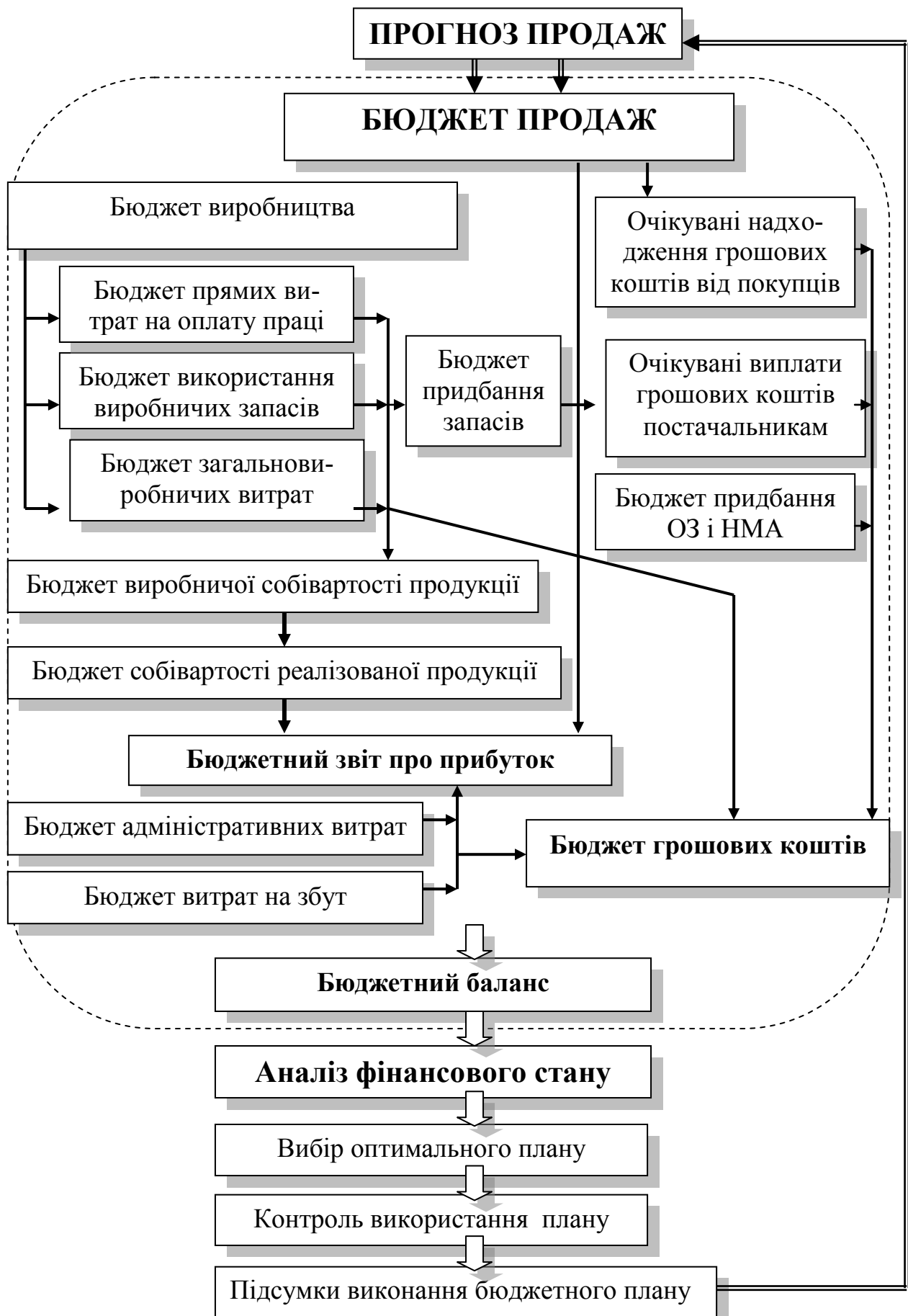

Рис. 2.1 – Бюджетне планування, аналіз і контроль виконання плану

Обов'язково потрібно брати до уваги графік надходження грошей від покупців: хто заплатить відразу, кому доведеться дати відстрочення, який відсоток заборгованості може залишитися непогашеним. Як правило, така інформація планується на основі попереднього досвіду розрахунків з покупцями.

Складності, пов'язані з формуванням бюджету продажів, обумовлені тим, що обсяг продажів і, отже, виручка визначається не тільки виробничими можливостями організації, але й можливостями збуту на ринку, який здатний до впливу безконтрольних факторів таких, як:

- діяльність конкурентів;
- загальне становище на національному і світовому ринках;
- стабільність поставчань і закупівель;
- сезонні коливання.

На першому етапі необхідно заповнити дві таблиці. Дані для заповнення табл. 2.1 подані у табл. 1.1.

Таблиця 2.1 – Бюджет продажу

Показник	2016 р.					2017 р.	
	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за год	1 кв.	2 кв.
Обсяг продажу, шт.							
Чистий дохід, тис. грн							

Використовуючи, згідно з варіантом, інформацію про дебіторську заборгованість на початок року з табл. 1.2 (актив балансу) і даних з табл. 2.1, заповніть табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Очікувані грошові надходження від реалізації продукції

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	За рік
Дебіторська заборгованість на початок року					X
Розрахунки за продажі в 1 кв.					X
85%					X
15%					X
Розрахунки за продажі в 2 кв.					X
85%					X
15%					X
Розрахунки за продажі в 3 кв.					X
80%					X
20%					X
Розрахунки за продажі в 4 кв.					X
80%					X
Всього надходжень					

Бюджет виробництва. Обсяг виробництва є важливим показником, що використовується для визначення собівартості продукції і розподілу загально-виробничих витрат. Для того, щоб реалізувати запланований обсяг продажів, треба скласти бюджетний план випуску системних блоків з урахуванням початкового залишку продукції і необхідного запасу, який складає 15% (згідно з

табл. 1.11) від обсягу продажів наступного кварталу. Тому бюджет виробництва базується на формулі:

$$\begin{array}{ccccccc} \text{Обсяг} & & \text{Обсяг} & & \text{Запас ГП на кінець} & & \text{Запас ГП на початок} \\ \text{виробництва} & = & \text{продажів} & + & \text{періоду} & - & \text{періоду} \\ (\text{ОВ}) & & (\text{ОП}) & & (\text{ГПк}) & & (\text{ГПп}) \end{array}$$

Заповнюємо табл. 2.3, використовуючи дані з табл. 2.1 і 1.5, 1.11

Таблиця 2.3 – Бюджет виробництва системних блоків, шт.

Показник	2016 р.				2017 р.	
	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	1 кв.	2 кв.
Обсяг продажів (ОП)						
Необхідний запас ГП на кінець кварталу (ГПк)						X
Всього (ГПп+ГПпк)						X
Запас ГП на початок кварталу (ГПп)	з таблиці 1.5					X
Обсяг виробництва (ОВ)						X

Бюджет використання виробничих запасів. Бюджет використання виробничих запасів – це плановий документ, що визначає суму прямих матеріальних витрат, необхідних для виконання виробничої програми бюджетного періоду. При складанні бюджету в кожному кварталі треба вибрати середню вартість комплектуючих виробів з табл. 1.4 і обсяг виробництва. Заповніть табл.2.4.

Таблиця 2.4 – Бюджет використання матеріалів.

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	1 кв. наступного року
Обсяг виробництва, шт.					
Вартість комплектуючих виробів, тис. грн					
Прямі матеріальні витрати, тис. грн					

Отримані поквартальні суми прямих матеріальних витрат запишіть у відповідний рядок табл. 2.9.

Бюджет придбання виробничих запасів. Це плановий документ, що містить розрахунок кількості й суми комплектуючих виробів, які необхідно придбати в бюджетному періоді. Так, кількість по кожному комплектуючому виробу збігається з кількістю системних блоків, які треба зібрати, тому достатньо підрахувати обсяг закупівлі запасів в тис. грн, використовуючи формулу:

$$\begin{array}{ccccccc} \text{Обсяг закупівлі} & & \text{Прямі} & & \text{Необхідний запас} & & \text{Первинний} \\ \text{матеріалів} & = & \text{матеріальні} & + & \text{матеріалів на кінець} & - & \text{запас} \\ & & \text{витрати} & & \text{періоду} & & \text{матеріалів} \end{array}$$

Слід врахувати, згідно з табл. 1.11, що необхідний запас матеріалів повинен складати 20% потреб матеріалів у наступному кварталі. Заповніть табл. 2.5, використовуючи інформацію з табл. 2.4, табл. 1.2 (актив балансу), табл. 1.11.

Таблиця 2.5 – Бюджет придбання запасів, тис. грн

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	1 кв. наступного року	Разом за рік
Прямі матеріальні витрати на виробництво ГП.						

Необхідні запаси на кінець кварталу					X	X
Усього					X	
Первинні запаси на початок кварталу	з табл.1.2				X	X
Обсяг закупівлі запасів					X	

Складіть графік очікуваних розрахунків з постачальником за придбані виробничі запаси, використовуючи інформацію з табл. 1.11 - 80% сум кредиторської заборгованості (обсяг закупівлі запасів, табл. 2.5) погашається в поточному кварталі, решта суми – в наступному кварталі. Суму кредиторської заборгованості на початок року вибираємо з табл. 1.3 (пасив балансу). Таблиця заповнюється аналогічно таблиці 2.2.

Таблиця 2.6 – Графік очікуваних розрахунків з постачальниками

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
Кредиторська заборгованість на початок періоду	з табл. 1.3				X
Оплата закупівель в 1 кв.					X
80,00%					X
20,00%					X
Оплата закупівель в 2 кв.					X
80,00%					X
20,00%					X
Оплата закупівель в 3 кв.					X
80,00%					X
20,00%					X
Оплата закупівель в 4 кв.					X
80,00%					X
Всього сплачено постачальнику					

Бюджет прямих витрат на оплату праці. Це плановий документ, в якому відображують витрати на оплату праці виробничого персоналу. Складають на основі даних бюджету виробництва (табл. 2.3) і вартості робіт по виготовлення 1 системного блоку (табл. 1.6).

Таблиця 2.7 – Бюджет прямих витрат на оплату праці

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
Обсяг виробництва, шт.					
Вартість робіт, тис. грн/ од. продукції					
Прямі витрати на оплату праці, тис. грн					

Отримані поквартальні суми прямих витрат на оплату праці запишіть у відповідний рядок табл. 2.9.

Бюджет загальновиробничих витрат

Плановий документ, що відображає загальновиробничі витрати, пов'язані з виробництвом продукції в бюджетному періоді. Список загальновиробничих витрат поданий в табл. 1.7. Сума змінних загальновиробничих витрат (заробітної плати і відрахувань до ЄСВ) в кожному кварталі розподіляється пропорційно кількості зібраних системних блоків. Наведемо приклад.

Обсяг виробництва складе:

	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
обсяг виробництва. од.	160	190	240	170	760

Сума змінних витрат на зарплату склала 40 тис. грн Тоді в першому кварталі сума змінних накладних витрат на зарплату становитиме (з урахуванням округлення до двох десяткових знаків): $40 \cdot 160 / 760 = 8,42$ тис. грн Аналогічно отримаємо: у другому кварталі: $40 \cdot 190 / 760 = 10$ тис. грн, у третьому кварталі: $40 \cdot 240 / 760 = 12,63$ тис. грн Через округлення виникають хибкі, тому останню суму для четвертого кварталу краще підрахувати так: $40 - 8,42 - 10 - 12,63 = 8,95$ грн Таким чином:

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
Витрати на оплату праці (змінні)	8,42	10	12,63	8,95	40,00

Постійні загальновиробничі витрати розподіліть порівну по кварталах. Заповніть табл. 2.8, використовуючи дані з табл. 1.7 і 2.7:

Таблиця 2.8 – Бюджет загальновиробничих витрат

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
Витрати на оплату праці (змінні)					
Відрахування до ЄСВ (змінні)					
Оплата електроенергії (пост.)					
Амортизація ОС (пост.)					
Ремонт і обслуговування устаткування (пост.)					
Інші (пост.)					
Всього					

Отримані поквартальні суми загальновиробничих витрат запишіть у відповідний рядок табл. 2.9 .

Бюджет виробничої собівартості продукції. Бюджетну виробничу собівартість виготовленої продукції визначають на основі бюджетів використання виробничих запасів (табл. 2.4), прямих витрат на оплату праці (табл. 2.7), прямої амортизації (річну суму з табл. 1.8 порівну розподіліть по кварталах) і загальновиробничих витрат (табл. 2.8) з урахуванням запланованих залишків незавершеного виробництва. У нашому випадку незавершеного виробництва немає. Суми відрахувань до ЄСВ складають 37% від квартальних сум прямої зарплати (з округленням до трьох десятинних знаків). Заповніть табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Бюджет собівартості проведеної продукції, тис. грн

Показник	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	за рік
Незавершене виробництво	X	X	X	X	X
<i>Прямі витрати</i>					
прямі матеріальні витрати					
пряма зарплата					
відрахування до ЄСВ					
Амортизація					
<i>Всього прямі витрати</i>					
<i>Всього загальновиробничих витрати</i>					
Незавершене виробництво	X	X	X	X	X
Виробнича собівартість продукції					

Бюджет собівартості реалізованої продукції. Бюджет собівартості реалізованої продукції складають на основі бюджетів запасів готової продукції і собівартості виробленої продукції з використанням формули

$$\text{Собівартість реалізованої ГП} = \text{Залишок ГП на початок періоду} + \text{Собівартість виробленої продукції} - \text{Залишок ГП на кінець періоду}$$

Сума залишків ГП (у тис. грн) на початок року подана в табл. 1.2. Виробнича собівартість продукції обчислена в табл. 2.9. Для визначення суми залишків ГП на кінець кожного кварталу заповніть табл. 2.10, використовуючи дані табл. 2.3, 2.9: Таблиця 2.10 – Розрахунок планової собівартості одиниці продукції і залишків на кінець кварталів.

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.
Обсяг виробництва, шт.				
Виробнича собівартість продукції, тис. грн				
Виробнича собівартість одного системного блоку, тис. грн				
Необхідний залишок продукції на кінець кварталу, шт.				
Виробнича собівартість продукції на кінець кварталів, тис. грн				

На основі даних табл. 1.2, 2.9 і 2.10 і наведеної вище формули складіть бюджет собівартості реалізованої продукції:

Таблиця 2.11 – Бюджет собівартості реалізованої продукції, тис. грн

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
Залишок ГП на початок періоду	із табл. 1.2				
Виробнича собівартість ГП					
Залишок ГП на кінець періоду					
Собівартість реалізованої ГП					

Бюджет адміністративних витрат і витрат на збут. Це плановий документ, що відображає очікувані витрати на управління і обслуговування підприємство в цілому, а також витрати на збут готової продукції. Бюджет адміністративних витрат складають шляхом об'єднання бюджетів усіх відділів і служб управління підприємством і його господарського обслуговування. У роботі річна сума витрат розподілена між кварталами порівну. На практиці розмір квартальних витрат може відрізнятися. Заповніть табл. 2.12 і 2.13, використовуючи дані з табл. 1.9.

Таблиця 2.12 – Бюджет адміністративних витрат.

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
Зарплата					із табл. 1.9
Відрахування до ЄСВ					
Послуги Інтернет і зв'язок					
Амортизація ОС					
Амортизація НМА					
Комунальні послуги					
Відрядження					
Оренда офісу					
Інші витрати					
РАЗОМ					

Таблиця 2.13 – Бюджет витрат на збут

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
Зарплата					із табл. 1.9
Відрахування до ЄСВ					
Реклама					
Амортизація ОС					
Відрядження					
Витрати на паливо і ГСМ					
РАЗОМ					

Бюджетний звіт про прибуток. Це форма фінансової звітності, складена до початку звітного періоду і відображає передбачуваний фінансовий результат. Бюджет звіту про прибуток складають на основі бюджетів продажів, собівартості реалізованої продукції, витрат на збут, адміністративних та інших операційних витрат. Разом з цим на практиці використовують дані податкового планування і розрахунки фінансових витрат (відсотки по кредиту, орендні відсотки та ін.). У роботі пропонується оцінювати податок на прибуток на рівні 21% від суми операційного прибутку (хоча це не зовсім точний розрахунок).

Заповніть табл. 2.14, використовуючи дані з табл. 2.1, 2.11, 2.12; 2.13.

Таблиця 2.14 – Бюджетний звіт про прибуток, тис. грн

Стаття	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
Дохід від продажів (чистий дохід)	із табл. 2.1				
Собівартість реалізованої продукції	із табл. 2.11				
Валовий прибуток					
Адміністративні витрати	із табл. 2.12				
Витрати на збут	із табл. 2.13				
Операційний прибуток					
Податок на прибуток					
Чистий прибуток					

Порахуйте темпи зростання основних показників фінансового результату, заповнивши табл. 2.15. Формула для визначення темпів зростання чистого доходу показана в таблиці:

Таблиця 2.15 – Динаміка фінансових результатів.

Показник	2015	2016	темпи зростання
Чистий дохід	2970,600		
Собівартість реалізованої продукції	2068,700		
Валовий прибуток	901,900		
Адміністративні витрати	389,000		
Витрати на збут	143,000		
Операційний прибуток	369,900		
Податок на прибуток	92,475		
Чистий прибуток	277,425		

Фінансовий бюджет грошових коштів. Він містить прогноз майбутніх грошових потоків і дозволяє визначити періоди, в яких очікується надлишок

або нестача грошових коштів. Бюджет грошових коштів складають на основі операційних бюджетів, бюджетів капітальних інвестицій і розрахунків руху коштів у результаті фінансової діяльності. Згідно з табл. 1.11 80% заробітної плати виплачується в поточному кварталі, 20% - в наступному кварталі. Складемо графік виплат заробітної плати, заповнивши таблицю 2.16. Для цього в цю таблицю зберемо заробітну плату для всіх категорій працівників з таблиць 2.7, 2.8, 2.12, 2.13. Сума заборгованості по оплаті праці на початок року утримується в табл. 1.3 (пасив балансу).

Таблиця 2.16 – Графік виплат заробітної плати

Показатель	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за год
Пряма зарплата					
<i>Зарплата в складі:</i>					
загальновиробничих витрат					
адміністративних витрат					
витрат на збут					
Всього нараховане					
Задолженность на начало года					X
Зарплата за 1 кв.					X
80%					X
20%					X
Зарплата за 2 кв.					X
80%					X
20%					X
Зарплата за 3 кв.					X
80%					X
20%					X
Зарплата за 4 кв.					X
80%					X
Всього виплачено					

Заповніть табл. 2.17, врахувавши, що відрахування ЄСВ (табл. 2.8, 2.9, 2.12, 2.13) перераховуються в повному обсязі.

Таблиця 2.17 – ЄСВ

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
Перераховане ЄСВ					

Підприємство не матиме заборгованості податку на прибуток. Крім того, короткостроковий кредит банку погашений протягом року рівними частками. Заповніть табл. 2.18, використовуючи дані попередніх таблиць 2.2, 2.6, 2.15, 2.17, 1.3, 2.12, 2.13, 2.14, 2.8, 1.10.

Таблиця 2.18 – Бюджет грошових коштів, тис. грн

Показник	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	за рік
1	2	3	4	5	6
Залишок на початок періоду					
Надходження від реалізації ГП					
<i>Всього надійшло грошових коштів</i>					
<i>Вибуття грошових коштів:</i>					
Придбання запасів					
Виплата зарплати					
Перераховане у ЄСВ					

Погашення короткострокового кредиту					
Послуги Інтернет					
Енергопостачання і комунальні послуги					
Відрядження					
Реклама					
Податок на прибуток і борги по розрахунках з фондами					
Оплата палива і ГСМ					
Оплата інших витрат					
Придбання ОЗ					
Придбання МНА					
Оплата оренди					
Ремонт і обслуговування					
<i>Всього вибуло грошових коштів</i>					
Залишок на кінець періоду					

Бюджетний баланс. Бюджетний баланс складають на основі балансу на початок року (табл. 1.2 і 1.3), операційних і фінансових бюджетів. Заповніть табл. 2.19, користуючись вказівками, які наведені нижче.

Актив: Первинна вартість основних засобів (031) дорівнює первинній вартості ОС на початок року (табл. 1.3) і суми капітальних вкладень (табл. 2.18 або 1.10). Знос ОС (032) складається із суми зносу на початок року і сум зносу, представлених в табл. 2.8, 2.9, 2.12, 2.13. Залишкова вартість різниці сум - в рядках 031 і 032. Аналогічно визначаються знос (табл. 2.12), первинна і залишкова вартість нематеріальних активів (табл. 1.3).

Залишкова вартість виробничих запасів (100) дорівнює сумі залишку готової продукції на кінець року з (табл. 2.5). Залишок готової продукції на складі (130) дорівнює сумі залишку готової продукції на кінець року з (табл. 2.11.). Дебіторська заборгованість (160) дорівнює сумі заборгованості на початок року (табл. 1.2) плюс сума прогнозованих продажів (табл. 2.1) мінус сума очікуваних грошових надходжень від покупців (табл. 2.2). Залишок грошових коштів (230) на кінець року переносимо з табл. 2.18 (сума залишку на кінець 4 кварталу).

Пасив: Суму статутного і додаткового капіталу (300 і 330) на кінець року не змінилась. Нерозподілений прибуток (350) дорівнює сумі прибутку на початок року (табл. 1.3) плюс сума чистого прибутку за рік (табл. 2.14). Короткостроковий кредит погашений повністю. Кредиторська заборгованість постачальникам на кінець року (530) дорівнює сумі заборгованості на початок року (табл. 1.3) плюс витрати на придбання запасів (табл. 2.5) мінус сума очікуваних розрахунків з постачальниками (табл. 2.6). Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці на кінець року (580) дорівнює сумі заборгованості на початок року (табл. 1.3) суми нарахувань зарплати мінус сума виплат зарплати (табл. 2.16).

Таблиця 2.19 – Бюджетний баланс на кінець року, тис. грн

Статті	На початок року 2015	На кінець року 2016	Статті	На початок року 2015	На кінець року 2016
АКТИВ	Сума	Сума	ПАСИВ	Сума	Сума
Нематеріальні активи			1.Власний капітал		
- залишкова вартість			Статутний капітал		
- первинна вартість			Інший додатковий капітал		
- накопичена амортизація			Нерозподілений прибуток		
Основні засоби			<i>Усього за розділом I</i>		
- залишкова вартість					
- первинна вартість					
- знос					
<i>Усього за розділом I</i>					
Виробничі запаси			IV. Поточні зобов'язання		
Готова продукція			Короткострокові кредити		
Розрахунки з дебіторами			Кредиторська заборгованість за товари		
Грошові кошти			Розрахунки з бюджетом		
<i>Усього за розділом II</i>			<i>Усього за розділом IV</i>		
Баланс			Баланс		

3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА

Аналіз структури і динаміки балансу. Оцінка розміщення і структури майна має велике значення при визначенні фінансового стану підприємства. Нераціональна структура майна, викликана відсутністю оновлення основних засобів при високому ступені їх зносу, може призвести до скорочення обсягу виробництва і реалізації продукції і, як наслідок, до погіршення фінансового становища підприємства. Невиправдане збільшення витрат призводить до необґрунтованого зростання виробничих витрат і до «заморожування» грошових коштів, відвернення їх з господарського обороту. В той же час нестача запасів також негативно впливає на фінансове становище підприємства, оскільки може привести до скорочення виробництва продукції і зменшення суми прибутку. Зростання дебіторської заборгованості може вплинути на терміни проведення поточних платежів і зажадати збільшення кредиторської заборгованості, послабити фінансову надійність підприємства як господарського партнера тощо.

Методика оцінки майнового стану підприємства включає:

– горизонтальний аналіз активних статей балансу, заснований на вивченні динаміки показників і визначенні їх абсолютних і відносних змін;

– вертикальний аналіз статей балансу, що вивчає структуру майна і причини її зміни. У ході вертикального аналізу встановлюється питома вага окремих статей по відношенню до валюти балансу.

Виходячи з даних балансу підприємства, представленого в табл. 2.19, необхідно заповнити таблицю 2.20.

Таблиця 2.20 – Аналіз балансу

АКТИВ	2015р.	2015р.	Структура 2015 р. %	Структура 2016 р. %	Темпи зростання
Необоротні активи:					
Виробничі запаси					
Готова продукція					
Розрахунки з дебіторами					
Грошові кошти					
БАЛАНС АКТИВ					
ПАСИВ					
Статутний капітал					
Інший додатковий капітал					
Нерозподілений прибуток					
Короткострокові кредити					
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги					
Поточні зобов'язання за роз- рахунками з оплати праці					
БАЛАНС ПАСИВ					

Аналіз ліквідності підприємства. Ліквідність балансу — це здатність підприємства своєчасно сплачувати за всіма поточними зобов'язаннями. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність. У той же час ліквідність харак-

теризує не тільки поточний стан розрахунків, але й перспективу. Залежно від ступеня ліквідності активи підприємства підрозділяються на такі групи.

1. Найбільш ліквідні активи (A_1) — грошові кошти підприємства і короткострокові фінансові інвестиції:

2. Активи (A_2), що швидко реалізуються, — це активи, які можуть бути переведені в грошову форму за нетривалий період. У нашому випадку — це готова продукція і дебіторська заборгованість покупців:

3. Активи (A_3), що повільно реалізуються, — це запаси сировини, матеріалів і інших аналогічних цінностей, витрати в незавершеному виробництві, в нашому випадку:

4. Важко реалізовані активи (A_4) — нематеріальні активи, основні засоби, незавершене будівництво, довгострокові фінансові вкладення і інші необоротні активи

Пасив балансу включають такі групи.

1. Найбільш термінові зобов'язання (Π_1), погашення яких можливе в терміни до трьох місяців. До них відносяться кредиторська заборгованість поставальникам

2. Короткострокові пасиви (Π_2). До їх складу входять короткострокові кредити, поточні зобов'язання по розрахунках

3. Довгострокові пасиви (Π_3), погашення яких планується на термін більше за одного року, — це довгострокові кредити і позикові засоби.

4. Постійні або стійкі пасиви (Π_4) — власний капітал.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо дотримуються наступні співвідношення: $A_1 > \Pi_1$, $A_2 > \Pi_2$, $A_3 > \Pi_3$, $A_4 < \Pi_4$

Для детального аналізу ліквідності обчислимо коефіцієнти ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності. Цей коефіцієнт показує, яка частка поточних зобов'язань може бути погашена найближчим часом. Чим вище його величина, тим більше гарантія погашення боргів. Однак і при невеликому його значенні підприємство може бути платоспроможним, якщо зуміє оптимізувати притік і відтік грошових коштів за обсягом і термінами. Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначають за формулою:

$$K_A = \frac{A_1}{\Pi_1 + \Pi_2} \quad (1)$$

Оптимальне значення коефіцієнта — $K_C = 0,3 - 0,4$

Коефіцієнт термінової ліквідності вважається найважливішим показником ліквідності, оскільки при його розрахунку враховуються найбільш ліквідні поточні активи (виключаються запаси).

$$K_C = \frac{A_1 + A_2}{\Pi_1 + \Pi_2} \quad (2)$$

Коефіцієнт покриття (або коефіцієнт спільної ліквідності) показує, в якому ступені наявні оборотні активи достатні для задоволення поточних зобов'язань без урахування рівнів платоспроможності. Він визначається відношенням суми оборотних (поточних) активів до суми поточних зобов'язань:

$$K_o = \frac{A_1 + A_2 + A_3}{\Pi_1 + \Pi_2} \quad (3)$$

Оптимальне значення коефіцієнта $-K_o > 1$. Якщо $K_o < 1$, можна зробити висновок про фінансовий ризик і низьку ліквідність підприємства. Значення в межах 1,0 -1,5 підтверджує здатність підприємства своєчасно погашати зобов'язання перед кредиторами. Якщо $K_o > 2,5$, це свідчить про неефективне використання фінансових активів.

Використовуючи дані з табл. 2.19 (баланс), заповніть таблицю 2.21. У таблицю 2.22 введіть формули (3) -(5), які обчислюють коефіцієнти ліквідності.

Таблиця 2.21 – Оцінка ліквідності балансу.

Показники	2015 р.	2016 р.
Найбільш ліквідні активи (A_1)		
Активи (A_2), що швидко реалізуються		
Активи (A_3), що повільно реалізуються		
Важко реалізовані активи (A_4)		
Баланс		
Найбільш термінові зобов'язання (Π_1)		
Короткострокові пасиви (Π_2).		
Довгострокові пасиви (Π_3)		
Постійні або стійкі пасиви (Π_4)		
Баланс		
$A_1 - \Pi_1$		
$A_2 - \Pi_2$		
$A_3 - \Pi_3$		
$A_4 - \Pi_4$		

Таблиця 2.22 – Коефіцієнти ліквідності.

Показники	2015 р.	2016 р.	Темпи зростання
Коефіцієнт покриття			
Коефіцієнт термінової ліквідності			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			

Проведіть аналіз результатів і зробіть висновок про платоспроможність підприємства.

Аналіз фінансової стійкості підприємства. Фінансова стійкість підприємства характеризується фінансовою незалежністю від зовнішніх позикових джерел, здатністю маневрувати фінансовими ресурсами, наявністю необхідної суми власних коштів для забезпечення основних видів діяльності. Розрахуйте коефіцієнти, що характеризують загальну фінансову стійкість.

Коефіцієнт автономії (або коефіцієнт фінансової незалежності) показує частку власних засобів у спільній сумі всіх коштів, вкладених в майно підприємства. Формула розрахунку цього коефіцієнта має наступний вигляд:

$$K_{ABT} = \frac{BK}{B} \quad (4)$$

де BK - власний капітал, B - сума балансу.

Фінансове становище підприємства можна вважати стійким, якщо значення коефіцієнта не менше 0,5, тобто половина майна має бути сформована за рахунок власних засобів. Таке значення показника дає підстави припускати, що всі зобов'язання підприємства можуть бути покриті його власними засобами.

Зростання коефіцієнта автономії свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства, стабільність і незалежність його від зовнішніх кредиторів.

Коефіцієнтом, зворотним коефіцієнту фінансової автономії, є коефіцієнт фінансової залежності. Добуток цих коефіцієнтів дорівнює 1. Коефіцієнт фінансової залежності розраховують за формулою:

$$K_{зав} = \frac{1}{K_{авт}}. \quad (5)$$

Критичне значення коефіцієнта фінансової залежності - 2. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових засобів і, отже, втрату фінансової незалежності. Якщо його значення знижується до одиниці, то це свідчить, що власники повністю фінансують своє підприємство, що має місце в нашому випадку.

Коефіцієнт фінансової ризику показує співвідношення залучених засобів і власного капіталу. Розрахунок цього показника, для нашого випадку проводиться за формулою:

$$K_{\phi p} = \frac{\text{привлеч. средства}}{\text{ВК}} \quad (6)$$

Цей коефіцієнт дає найбільш спільну оцінку фінансової стійкості. Він має досить просту інтерпретацію: показує, скільки одиниць позикових засобів приводиться на кожну одиницю власних засобів. Зростання показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості, і навпаки. Оптимальне значення даного коефіцієнта – $K_{\phi p} < 0,5$. Критичне значення - 1.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу. Цей показник показує, яка частка власного оборотного капіталу знаходиться в обороті, тобто в тій формі, яка дозволяє вільно маневрувати цими засобами, а яка капіталізована. Коефіцієнт має бути достатньо високим, щоб забезпечити гнучкість у використанні власних засобів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу розраховують як відношення власного оборотного капіталу підприємства до власних джерел фінансування:

$$K_{ман} = \frac{\text{собств.оборотные средства}}{\text{ВК}} \quad (7)$$

Коефіцієнт фінансової стабільності. Визначається як відношення суми власного капіталу ВК до суми всіх зобов'язань. У нашому випадку

$$K_{\phi c} = \frac{\text{ВК}}{\text{ПЗ}}. \quad (8)$$

ПЗ – поточні зобов'язання

Якщо цей показник менше одиниці, то необхідно встановити причини зменшення фінансової стабільності (наприклад, через зниження виручки, зменшення прибутку, необґрунтоване нарощування виробничих запасів).

Коефіцієнт співвідношення необоротних і оборотних активів визначають за формулою:

$$K_{\phi c} = \frac{HA}{OA} \quad (9)$$

HA – необоротні активи, OA – оборотні активи

Якщо значення коефіцієнта не перевищує коефіцієнт фінансової стабільності, то фінансова стабільність підприємства зберігається.

Використовуючи дані табл. 2.19 (баланс), у табл. 2.13 введіть формули (6)–(11), які обчислюють коефіцієнти, що характеризують загальну фінансову стійкість. Проведіть аналіз результатів і зробіть висновок про фінансову незалежність підприємства.

Таблиця 2.13 – Аналіз фінансової стійкості підприємства.

Показники	2015 р.	2016 р.	Темпи зростання
Коефіцієнт автономії			
коефіцієнт фінансової залежності			
Коефіцієнт фінансової ризику			
Коефіцієнт маневреності власного капіталу			
Коефіцієнт фінансової стабільності			
Коефіцієнт співвідношення необоротних і оборотних активів			

Аналіз ділової активності. Коефіцієнт оборотності активів – це відношення суми чистого доходу (ЧД) від продажу до середньої вартості активів підприємства (СВА):

$$K_{OA} = \frac{ЧД}{СВА}, \quad (10)$$

де *ряд.260.ф.1.п.р.* і *ряд.260.ф.1.к.р.* позначає суму в рядку № 260 з табл. 2.24 (баланс – форма 1) на початок і кінець року, відповідно; *ряд.035.ф.2.к.р.* позначає суму в рядку № 035 з табл. 2.20 (аналіз фінансових результатів – форма 2) на кінець року.

Коефіцієнт характеризує ефективність використання підприємством усіх його ресурсів незалежно від джерел їх фінансування. Цей коефіцієнт показує, скільки разів на рік здійснюється повний цикл виробництва і обігу, що забезпечує відповідний прибуток.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу – це відношення суми чистого доходу (ЧД) від продажу до середньої вартості власного капіталу (СВВК):

$$K_{ОВК} = \frac{ЧД}{СВВК} \quad (11)$$

Коефіцієнт оборотності запасів – це відношення суми собівартості реалізованої продукції (СРП) до середньої вартості запасів підприємства (СВЗ):

$$K_{OЗ} = \frac{СРП}{СВЗ} \quad (12)$$

Високий коефіцієнт оборотності запасів свідчить про ефективне використання коштів. Чим вище коефіцієнт оборотності запасів, тим більш ліквідну структуру мають оборотні активи і тим стабільнішим є фінансове становище

підприємства. Але в окремих випадках зростання оборотності запасів може свідчити про негативні явища в діяльності підприємства. Наприклад:

- 1) у разі зростання обсягу продажу за рахунок продажу продукції з мінімальним прибутком або зовсім без прибутку
або
- 2) коли підприємство не може мати достатньо запасів, оскільки працює не на повну потужність або не може поповнити запаси.

Коефіцієнт оборотності запасів слід зіставити із середнім показником по галузі, бо значення цього коефіцієнта залежить від галузі, в якій діє підприємство.

Середню тривалість одного обороту запасів розраховують за формулою

$$T_{оз} = \frac{300}{K_{оз}} \quad . \quad (13)$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості - відношення суми чистого доходу до середньої величини дебіторської заборгованості (СДЗ):

$$K_{одз} = \frac{ЧД}{СДЗ} \quad . \quad (14)$$

Цей коефіцієнт характеризує оборотність заборгованості покупців і показує, скільки разів у середньому впродовж року ця заборгованість перетворювалася на грошові кошти.

Середня тривалість погашення дебіторської заборгованості:

$$T_{одз} = \frac{300}{K_{одз}} \quad . \quad (15)$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості - відношення суми чистого доходу до середньої величини кредиторської заборгованості (СКЗ):

$$K_{окз} = \frac{СРП}{СКЗ} \quad . \quad (16)$$

Цей коефіцієнт характеризує оборотність заборгованості покупців і показує, скільки разів у середньому впродовж року ця заборгованість перетворювалася на грошові кошти.

Середня тривалість погашення кредиторської заборгованості:

$$T_{окз} = \frac{300}{K_{окз}} \quad . \quad (17)$$

Операційний цикл – середній період часу з моменту придбання запасів до моменту надходження грошей за реалізовану продукцію:

$$ОЦ = T_{оз} + T_{одз} \quad . \quad (18)$$

Використовуючи дані з табл. 2.19 (баланс) і таблиці 2.15, у таблицю 2.24 введіть формули (10)-(18), які обчислюють коефіцієнти, що характеризують ділову активність.

Таблиця 2.24 – Коефіцієнти ділової активності

Показник	Значення
Коефіцієнт оборотності активів	
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	

Коефіцієнт оборотності запасів	
Середня тривалість одного обороту запасів	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	
Середня тривалість погашення дебіторської заборгованості	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	
Середня тривалість погашення кредиторської заборгованості	
Операційний цикл	

Аналіз рентабельності. Рентабельність – це показник, що характеризує економічну ефективність. Економічна ефективність – це відносний показник, що порівнює отриманий ефект з витратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту.

Валова рентабельність продажу:

$$R_B = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}} = \text{--} \quad (19)$$

Операційна рентабельність продажу:

$$R_O = \frac{\text{Операційний прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}} = \quad (20)$$

Чиста рентабельність продажу:

$$R_{\text{ч}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}} = \quad (21)$$

Валова рентабельність виробництва.

$$R_{\text{ВВ}} = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Собівартість продукції}} = \quad (22)$$

Чиста рентабельність виробництва.

$$R_{\text{чВ}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість продукції}} = \quad (23)$$

Використовуючи дані табл. 2.15 (форма 2), у таблицю 2.25 введіть формули (21) - (25), які обчислюють коефіцієнти рентабельності, що характеризують прибутковість підприємства.

Таблиця 2.25 – Коефіцієнти рентабельності

Показники	2015	2016	Темпи зростання
Валова рентабельність продажу			
Операційна рентабельність продажу			
Чиста рентабельність продажу:			
Валова рентабельність виробництва			
Чиста рентабельність виробництва			

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік/ Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук. -Житомир: ЖІТІ, 2000. -416 с.
2. Голов С.Ф. Управлінський облік. Підручник. –К.:Лібра, 2003.-704 с.
3. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет. -М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. - 784 с.
4. Карпова Т. П. Управленческий учет: Учебник для ВУЗов. - М.: ЮНИТИ, 2001. - 350 с.
5. Партин Г.О., Загородній А.Г. Управлінський облік: Навч. посібник - К.:Знання, 2007. -303 с.
6. Энтони Р., Рис Дж. Учет: ситуации и примеры / Пер. с англ. - М.: Финансы и статистика, 1993. - 558 с.
7. Яругова А. Управленческий учет: опыт экономически развитых стран. - М.: Финансы и статистика, 1991. - 238 с.

ДОДАТКОВА

8. Друри К. Учет затрат методом стандарт-кост / Под ред. Н.Д. Эриашвили.-М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. - 182 с.
9. Николаева С.А. Особенности учета затрат в условиях рынка: система "директ-костинг": теория и практика.-М.: Финансы и статистика, 1993.-60 с.
10. Скоун Т. Управленческий учет / Пер. с англ. Под ред. Н. Д. Эриашвили. - М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997 . - 179 с.
11. Лебедев В. Г. Управление затратами на предприятии: Учебник / В. Г. Лебедев, Т. Г. Дроздова, В.П. Кустарев; под общ. ред. Г. А. Краюхина. - СПб.: Изд. дом "Бизнес-пресса", 2000. - 278 с.
12. Управленческий учет / Под ред. В. Палия и Р. Вандер Вила. - М.: ИНФРА-М, 1997.-480 с.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1 . ВИХІДНІ ДАНІ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	4
2. ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	10
2.1. Загальні положення	10
2.2. Основні етапи виконання роботи	10
3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА	21
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	28

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи з курсу «Управлінський і податковий облік» для студентів 4 курсу заочної форми навчання напрямів підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» та 6.030601 «Менеджмент»

Укладачі: ФЕДОРЕНКО Ірина Анатоліївна
МОРДОВЦЕВ Олександр Сергійович

Відповідальний за випуск О.М. Гаврись

Роботу до видання рекомендував проф. В.А. Міщенко

Редактор Л.А. Пустовойтова

План 2014 р., поз.

Підп. до друку __. __. __. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк – ризографія. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. ____.
Наклад 100 прим. Зам. № _____. Ціна договірна.

Видавничий центр НТУ «ХПІ».

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК №3657 від 24.12.2009 р.

61002, Харків, вул. Фрунзе, 21.
